

53. Tiistaina 5 päivänä toukokuuta 1992

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi kansanedustajain
vaaleista annetun lain muuttamisesta ja
kunnallisvaalilain muuttamisesta 1630

Hallituksen esitys n:o 14
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi osakeyhtiölain muut-
tamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 11
Talousvaliokunnan mietintö n:o 18

3) Ehdotus laiksi tuotevastuuseen sovel-
lettavaa lakia koskevan yleissopimuksen
eräiden määräysten hyväksymisestä ja
yleissopimuksen soveltamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 22
Talousvaliokunnan mietintö n:o 19

Esitellään:

4) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen
toimintakertomus vuodelta 1991 (K 3).... 1631

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Alaranta, S-L. Anttila, Astala,
Dromberg, Hacklin, Halonen, Hautala, Jans-
son, Komi, Kuittinen, Lahtinen, M. Laukka-
nen, Laurila, Lax, Liikkanen, Lindroos, Lip-
ponen, Louekoski, Luukkainen, Malm, Miet-
tinen, Morri, Mäki-Hakola, Pekkarinen,
Pelttari, Rauramo, O. Rehn, T. Roos, Ryynä-
nen, Sasi, Särkijärvi, Tenhiälä, Tiuri, Toivo-
nen, Varpasuo, Viljamaa, Vähäkangas ja Väy-
rynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Var-
pasuo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi ed. Alaranta, virkatehtä-
vien vuoksi edustajat M. Laukkanen, Lipponen,
Viljamaa ja Väyrynen sekä yksityisasioiden
vuoksi edustajat Kuittinen, Laurila, Lax, Lind-
roos, Louekoski, Miettinen, Pelttari, Sasi ja
Toivonen, kuluvan kuun 7 päivään virkatehtävi-
en vuoksi edustajat S-L. Anttila ja Jansson, 8
päivään sairauden vuoksi ed. Morri, virkatehtä-
vien vuoksi edustajat Dromberg, Halonen,
Laakso, Lahtinen, Liikkanen, Luukkainen,
Malm, Mäki-Hakola, O. Rehn, T. Roos, Ryynä-
nen, Särkijärvi, Tenhiälä, Tiuri ja Vähäkangas
sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hacklin ja
Rauramo sekä 13 päivään sairauden vuoksi ed.
Astala.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjel-

män ohella viime huhtikuun 30 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 45—47, 49, 50 ja 54, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan tietoon saatettuja asetuksia

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain 2 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa ovat eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet sanotun lain nojalla 16 päivänä huhtikuuta 1992 annetut

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Irakia ja Kuwaitia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta; ja

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Libyaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä.

Nämä asetukset on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla ne edustajille.

Eduskunnan tietoon saatettu valtioneuvoston päätös

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että kustannustason nousun ehkäisemisestä eräissä tapauksissa 5 päivänä huhtikuuta 1974 annetun lain 3 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 15 päivänä huhtikuuta 1992 annettu

Valtioneuvoston päätös sokerin tuontimaksun väliaikaisesta muuttamisesta.

Tämä valtioneuvoston päätös on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemie-

helle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 71, 73, 76, 78—80, 83, 84, 90, 94, 96, 104, 106, 107 ja 146. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta ja kunnallisvaalilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 14
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 11
Talousvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 22
Talousvaliokunnan mietintö n:o 19

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1991 (K 3)

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystalouteen.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomuksessa valtuutetut ovat eri yhteyksissä korostaneet Kansaneläkelaitoksen tuottojen turvaamisen välttämättömyyttä. Asia, josta on puhuttu ainakin 15 vuotta, on se, miten Kansaneläkelaitoksen rahoitus voidaan turvata kerättävillä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuilla. Nimenomaan tässä kertomuksessa valtuutetut korostavat sitä, että vakuutusmaksutuotoilla on pysyttävä kattamaan Kelan menot. Mutta näinhän ei tapahdu, jollei hallitus ryhdy selkeästi toimimaan siihen suuntaan, että menot saatetaan katetuksi.

Vuonna 1993 kansaneläkelain mukaisten etuuksien maksamiseen tarvitaan 20,5 miljardia markkaa, jos lain perusteet säilytetään nykyisellään. Vastaavasti sairausvakuutusmaksuihin tarvitaan 14,6 miljardia markkaa. Näiden lakien mukaan osa etuuksista rahoitetaan suoraan valtion budjetista tai kuntien toimesta. Pääosa kuitenkin rahoitetaan vakuutetuilta ja työnantajilta perittävillä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuilla.

Kansaneläke- ja sairausvakuutuslain mukaan nimenomaan niitä poikkeustilanteita varten, joissa vakuutusmaksut eivät riitä, tarvittavat menot suoritetaan valtion budjetista ns. takuusuorituksina Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden turvaamiseksi. Juuri tähän asiaan valtuutetut kiinnittävät huomiota. Tämä on tarkoitettu poikkeukselliseksi menettelyksi, joka tapahtuu vain silloin, kun ennalta ei ole osattu arvata, että tuotot eivät riitä. Eikä tämä ollut

tarkoitettu olemaan pysyvä järjestely, niin kuin viime vuosina on käynyt.

Jotta ensi vuonna menot voitaisiin kattaa, eläkevakuutuksen osalta pitäisi maksutuottojen olla muutamaa kymmentä miljoonaa vaille 15 miljardia markkaa ja sairausvakuutuksen maksutuottojen 13,5 miljardia markkaa.

Jos yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun keräämistä jatkettaisiin ilman porrastusta, niin kuin nyt tapahtuu — viime heinäkuun alusta alkaen kansaneläkemaksun porrastus on poistettu — jos tätä jatkettaisiin ensimmäisellä vuosipuoliskolla ensi vuonna myöskin 2,4 prosentin suuruisena niin kuin tänä vuonna tapahtuu ja sitten niin kuin on suunniteltu, sitä korotettaisiin toisella vuosipuoliskolla 2,9 prosenttiin, tästä kertyisi 4,14 miljardia markkaa. Siis tämä koskee yksityisen työnantajan maksua.

Jos vakuutetuilta poistettaisiin 1,5 pennin raippaveron osuus eikä eläkeläisiltä aikaisemman käytännön mukaan perittäisi kansaneläkemaksua, olisi maksukertymä 3,78 miljardia markkaa eli 3,5 miljardia markkaa tätä vuotta vähemmän. Kansaneläkevakuutuksen osalta raippaveron, joka vakuutetuilta kerätään, on 3,5 miljardia markkaa.

Jos julkisen sektorin työnantajamaksut säilytettäisiin nykyisellään, yksityisen sektorin maksuja korkeammalla tasolla, pitäisi valtion budjetista rahoittaa kansaneläke-etuuksia takuusuorituksina ensi vuonna 3,928 miljardia markkaa. Takuusuorituksia tarvittaisiin lähes 4 miljardia markkaa, jotka tulevat sosiaali- ja terveystalouden pääluokkaan sellaisenaan.

Sairausvakuutuspuolella takuusuoritukset nousisivat vielä suuremmiksi, vaikka yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksua kerättäisiin koko vuoden 1,45 prosentin suuruisena. Silloin tuotto olisi arviolta 2,225 miljardia markkaa.

Julkisen sektorin maksuilla kertyisi lähes sama summa, koska julkisella sektorilla maksuprosentit ovat suuremmat, vaikka julkisen sektorin osuus palkkasummasta on vain 1/3.

Paljon puhuttu raippaverohan kerätään siten, että kansaneläkevakuutusmaksua kerätään 1,5 penniä ja sairausvakuutusmaksua 0,5 penniä aikaisempaa maksua suurempana. Yli 80 000 äyriä ylittävältä osalta on vielä 1,5 pennin ylimääräinen maksu. Jos näistä maksuista luovuttaisiin, kertyisi maksua lähes 2 miljardia markkaa tämänvuotista vähemmän. Tästä seuraisi se, että valtion takuusuorituksia jouduttaisiin sairausvakuutuksen rahoittamiseen osoittamaan 4,231 miljardia markkaa. Siis ta-

kuusuorituksia ensi vuonna tarvittaisiin 7,7 miljardia markkaa. Tänä vuonna ne ovat 2,85 miljardia, eli yli 5 miljardia markkaa on hankittava jostain.

Kun kokoomus vaati, että raippaveron poistettava eikä tuloveroasteikkoa saa kiristää, ei tästä voi vetää kuin yhden tunnetun johtopäätöksen: Kokoomus vaatii sosiaali- ja terveystieteiden pääluokan kohdalla todella rajua leikkaamista. Kokoomuksen logiikalla toimittaessa 5 miljardia ei edes riitä, koska menojen kasvua tapahtuu lähes väistämättä myös muissa menoissa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on jo tämän vuoden budjettia käsiteltäessä esittänyt vaihtoehtoa, jolla kansaneläkkeiden ja sairausvakuutusetuksien maksatus turvattaisiin.

Olemme ensinäkkin esittäneet, että viime kesänä poistettu yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun porrastus kolmeen luokkaan palautettaisiin. Viennin alettua vetää ei ole mitään perustetta antaa suururyityksille tätä kautakin lähes 800 miljoonan markan maksuhelpotus. Jos lähtökohdaksi otetaan, että julkisen sektorin työnantajien maksuperusteet pidetään ennallaan, vaikka kuntien maksun alentamiseen on suuria paineita edelleen, kertyisi maksuja noin 3,1 miljardia. Kun yksityisen sektorin maksuporrastus palautettaisiin, tulisi alimman maksuluokan maksuprosentti olla koko vuoden 2,7 prosenttia, keskimmäisen 4,2 ja ylimmän 5,2, emmekä palaisi näiden ylimpien osalta kuin suurin piirtein vuoden 1990 tasolle, ja alimman ryhmän maksu olisi pienempi, koska vielä vuonna 1990 kerättiin 3,4 prosenttia yksityisen sektorin kansaneläkemaksua. Näin maksuja kertyisi runsas 5,3 miljardia.

Vakuutettujen maksuja, siis raippaveron osuutta, voitaisiin pudottaa 7,2 miljardista 5,5 miljardiin. Se saataisiin kerätyksi esimerkiksi siten, että muilta kuin kansaneläkettä saavilta — siis kansaneläkeläisiltä ei otettaisi kansaneläkemaksua, niin kuin ei ennen tätä vuotta ole otettu — voitaisiin kerätä niin, että kun äyrit ovat alle 80 000, kansaneläkemaksu olisi entinen 1,55 penniä äyriltä, siis raippaveron osuus poistuisi. Ylimenevältä osalta maksua voitaisiin porrastaa ja saada tarvittava tuotto. Valtion takuusuoritus tällä tavalla putoaisi miljardiin markkaan, kun muuten tarvittaisiin melkein 3,5 miljardia markkaa. Tällä tavalla saataisiin STM:n pääluokkaan melkein 2,5 miljardin säästö.

Jos myös sairausvakuutuspuolella julkisen sektorin työnantajamaksu säilytetään entisel-

lään, kertyy maksuja noin 2,15 miljardia markkaa. Jos yksityisen sektorin sairausvakuutusmaksuissakin otettaisiin käyttöön kansaneläkemaksua vastaava kolmiportainen luokitus, voitaisiin maksuprosenteiksi asettaa ensimmäisessä luokassa sama kuin julkisella sektorilla, siis 2,7 prosenttia, kakkosluokassa 3,7 ja kolmosluokassa 4,2 prosenttia. Se vastaisi silloin sitä maksua, mikä tälläkin hetkellä peritään seurakunnilta. Näin kertyisi vajaan 5 miljardia markkaa. Aivan pienten yritysten maksun poistamiseksi voitaisiin vielä antaa 1 000 markan vähennys maksusta. Silloin aivan pienille yrityksille maksua ei tulisi ollenkaan. On syytä vielä muistaa, että Kela maksaa sairausvakuutuskorvauksen työnantajalle palkallisten sairauslomien ajalta, joten työnantajilta perittävistä maksuista palautuu runsaasti yli 2 miljardia markkaa takaisin työnantajille.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksusta voitaisiin myös poistaa puolen pennin raippaveron niiltä, joiden verotuksessa äyrien määrä on alle 80 000. Kun progressiivinen malli rakennettaisiin, niin niillä, joilla on alle 160 000 äyriä, maksu alenisi tämän vuoden 3,7 pennistä 2,7 penniin. Kun mennään siitä ylöspäin, maksu vasta nousisi nykyisestä. On syytä muistaa, että tuloveroasteikon progression helpotuksella kaikkein suurituloisimmille on annettu 12 prosenttiyksikön helpotus, kun ylin prosentti on pudotettu 51:stä 39 prosenttiin. Näin vakuutettujen maksukertymä alenisi 6,8 miljardista 6 miljardiin.

Vasemmistoliiton taholta on tuotu esille eri yhteyksissä, että sairaus- ja vanhempainrahan lisäporrastuksella tai katolla päivärahamenoja voitaisiin jonkin verran pienentää. Mitään merkittäviä säästöjä tällä ei saada. Sairauspäiväraha- ja vanhempainrahamenot tulevat ensi vuonna olemaan noin 7,5 miljardia markkaa, puhutaan prosentin tai muutaman säästöistä. Mutta mielestämme, jos puhutaan 100 miljoonankin markan säästöistä, kysymys on isosta rahasta. Tällä mallilla, jota tässä olen rakennellut, sairausvakuutuspuolella valtion takuusuoritukseksi jäisi vain 550 miljoonaa markkaa. Se on se raha, mikä pitäisi budjettiin ottaa sen sijaan, että sinne tulisi 4,2 miljardia. Näin sosiaali- ja terveystieteiden pääluokkaan tulisi jo pelkästään näillä toimenpiteillä vaadittu yli 5 miljardin markan säästö.

Tämä on vain yksi vaihtoehto keskustelun pohjaksi osoittamaan, että oppositiossa pohditaan, miten valtion menoille voidaan etsiä vaih-

toehtoisia rahoituskeinoja ja jopa säästää. Keskuksen raippaveron vaihtoehtona esiin tuoma valtion tuloveron progression kiristäminen on myös harkinnan arvoinen rahoitusmuoto, kun huolehditaan siitä, että maksut tuloutetaan suoraan Kelalle vakuutusmaksutuloina. On myös valtion luottokelpoisuuden kannalta tärkeää, että keskeinen julkinen sosiaaliturvalaitos ei näytä miljardien alijäämää, niin kuin se näytti viime vuonna ja niin kuin vielä tänä vuonnakin tulee näyttämään 2,85:tä miljardia.

On paljon puhuttu siitä, että maksujärjestelmä pitäisi kokonaan muuttaa. Mutta kunnollista vaihtoehtoa mallia ei ole edes haluttu kehittää. Vasemmistoliiton taholta on tuotu esille, että käyttökate voisi olla sellainen, jonka perusteella maksua voisi kerätä, mutta vaatisi jonkin verran perusteellista tutkimusta ja kokeilua, miten se toimii. Sen hyvä puoli olisi tietysti se, että kun on huono aika, niin käyttökatteet pienenevät ja silloin maksutkin pienensivät. Tämä vaatii tietysti, että hyvänä aikana kerättäisiin enemmän, niin että se tasoittaisi suhdannevaihteluja, eikä niin kuin nyt on tehty, että suhdannevaihtelujen tasoittamiseen maksuja on kyllä käytetty, mutta niin, että aina työnantajanmaksuja on alennettu ja sitä kautta siirretty maksurasitus vakuutettujen harteille.

Hallitus on päättänyt kriisipaketissaan pääomatulojen verouudistuksesta. Se muuttaa esimerkiksi kunnallisveroäyrikertymiä. Pääomaverotuksessa täytyy tietysti kanssa laittaa kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu. Sitä kautta osa tuotosta menee näiden etuuksien kattamiseen.

Arvoisa puhemies! Kuten totesin, tämä on vain yksi vaihtoehtomalli, jota voidaan muutella eri osatekijöiden osalta monellakin tavalla. Olisin todella toivonut, että ministeri Viinanen, joka jatkuvasti kertoo julkisuudessa, että oppositiolla ei ole vaihtoehtoja, olisi ollut kuuntelemissa ja keskustelemissa, miten Kansaneläkelaitoksen rahoitus voidaan turvata. Tämä on vasemmistoliitolle erittäin suuri huolenaihe, nimenomaan kun puhutaan perusturvan turvaamisesta. Kansaneläkelaitos on nimenomaan se laitos, joka huolehtii kansalaisten perusturvasta. Näiden etuuksien rahoitusta ei saa jättää tyhjän päälle. Sen pitää olla turvattu nimenomaan niin, että vakuutusmaksutuotot tuovat riittävät tulot. Kun hallitus koko ajan puhuu, että perusturva ei ole uhanalainen, niin miksi te ette ole halunneet huolehtia perusturvasta? Nyt se malli, jota rakennetaan ensi vuoden budjettiin, tarkoittaa, että siinä on noin 8 miljardin markan takuusuo-

ritukset. Tämä ei ollenkaan puhu sen puolesta, että hallitus aikoo huolehtia perusturvasta ja perusturvan maksatuksesta.

Arvoisa puhemies! Kertomuksessa on myös kiinnitetty huomiota kuntoutuslainsäädännön voimaantumoon, joka siis astui voimaan 1.10.1991. Kun valtuutetut ovat seuranneet kuntoutuslainsäädännön toimeenpanoa, niin siellä on jo monta ongelmakohtaa havaittu. Eräs ongelma, joka nousi esiin, on seuraava:

Hallituksen esityksen perusteluissa todettiin monessa kohdassa, että työttömän motivoimiseksi kuntoutukseen työttömän etuudet eivät saa heiketä kuntoutuksen johdosta. Jotta tämä toteutuisi, niin kuntoutusrahassa ei noudateta omavastuu-aikaa silloin, kun työtön siirtyy suoraan kuntoutukseen. Kuntoutusrahana myös maksetaan työttömyyspäivärahaa 10 prosentilla korotettuna. Näillä toimilla haluttiin turvata, että työttömällä on motiivi mennä kuntoutukseen, niin ettei se heikennä hänen toimeentuloaan. Nyt on käynyt ilmi, että kun työtön tulee kuntoutuksesta ja jos kuntoutus on kestänyt yli 14 vuorokautta, niin kuin se usein kestää — 3 viikkoa on hyvin tavanomainen kuntoutusaika — työttömyyspäivärahaan tuleekin kuntoutuksen jälkeen viiden päivän omavastuu-aika, jos henkilö on jäänyt työttömäksi edellisen vuoden puolella. Tämä on sellainen epäkohta, jota, kun lakia tehtiin kovalla kiireellä — mistä valiokunta mietinnössään jo totesi, että näin kiireellä näin suurta lainsäädäntöuudistusta ei pitäisi tehdä — ei siinä vaiheessa havaittu. Kun se nyt on tullut esille, toivon, että asia korjataan. Se vaatii siis työttömyysturvalain muutoksen.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puheessaan ed. Stenius-Kaukonen viittasi kokoomuksen vaatimukseen ns. raippaveron poistamisesta joko kokonaan tai ainakin osittain ensi vuoden alusta lukien. Kokoomus on todellakin tällä kannalla. Emme missään tapauksessa hyväksy sitä, että raippaveron pois jäävä tuotto korvattaisiin kiristämällä tuloveroasteikkoja, vaan kuten ed. Stenius-Kaukonen arvelikin me todellakin vaadimme tehtäväksi lisää säästöpäätöksiä, ei suinkaan pelkästään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta vaan kaikilta hallinnonaloilta.

Ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että progression kiristäminen on harkitsemisen arvoinen vaihtoehto raippaveron korvaamiseksi. Jos tällä pyritään, kuten pääministeri Aho on ilmoittanut, suurituloisten verotuksen kiristämiseen ja jos

suurituloiset tulkitaan siten kuin pääministeri Aho on julkisuudessa sanonut eli näitä ovat kymmeniätuhansia markkoja kuukaudessa ansaitsevat henkilöt, tämä tarkoittaa sitä, että ylimmässä marginaaliveroluokassa olevat henkilöt joutuisivat maksamaan, jotta raippavero heidän verotustaan kiristämällä pystyttäisiin korvaamaan, toistasataa prosenttia marginaaliveroa. Tämä tietysti merkitsee sitä, että tosiasiaassa raippaveron korvaaminen tuloveroasteikkoja kiristämällä tarkoittaisi nimenomaan ja ennen kaikkea keskituloisten kansalaisten tuloverotuksen kiristämistä. Tätä kokoomus ei missään tapauksessa tule hyväksymään.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vastusti raippaveron säätämistä. Sen vuoksi me myös kannatamme raippaveron poistamista. Se oli puhtaasti kokoomuslainen keksintö, joka valtiovarainministeriön toimesta tuotiin esityksenä ja tietysti niin, että STM sen joutui antamaan. Keskusta esitti siinä vaiheessa tuloveron progression kiristämistä. Kokoomuksen kehittämää raippaveroa me vastustimme ja vastustamme edelleen.

Mutta Kansaneläkelaitoksen tuotot on turvattava. Sen vuoksi on verotuksen progressiota lisättävä joko tuloverotuksen progressiota kiristämällä tai kehittämällä sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksuun progressiivinen kertymä. Tämä on välttämätöntä, jotta tämä nimenomaan perusturvan luonteinen kansalaisten vähimmäistoimeentuloturva voidaan taata. Tässä mielestäni kokoomus antaa nyt kyllä hyvin harhaanjohtavan kuvan kansalaisille, kun se antaa ymmärtää, että kokoomus vastustaa raippaveroa. Siis kokoomus on raippaveron isä. Tietysti jos ei se hyväksy sitä, että verojen tuottoja lisätään, niin silloin joudutaan puuttumaan varmasti myös perusturvan luonteiseen sosiaaliturvaan ja kaikkiin sosiaalipalveluihin ja muihin. Onneksi kokoomuksestakin löytyy sellaisia henkilöitä, jotka ovat sosiaali- ja terveystieteiden palveluksessa, jotka kauhistelivat tätä kylmää linjaa, jolla kaikkein heikoimmassa asemassa olevien sosiaali- ja terveystieteiden palveluja tarvitsevien ihmisten asemaa ylipäänsä heikennetään.

Me emme vastusta säästöjä. Järkeviä säästöjä voidaan monella tavalla saada aikaan, mutta ei sillä tavalla kuin nyt valtiovarainministeriö nimenomaan asiantuntemattomasti pyrkii saamaan näitä sosiaali- ja terveystieteiden puolella aikaan.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskovicz esitti vielä lisää säästöjä. Olisi hyvä, että niitä esitetään, mutta ne pitää konkretisoida. Kyllä näissäkin säästöpäätöksissä on tekemistä, jotta ne kunnialla viedään läpi ja niillä on omat vaikutuksensa.

Varsinaisesti vastauspuheenvuoron pyysin ed. Stenius-Kaukoselle, jonka huolen Kelan rahoituksen ja maksukyvyyn turvaamisesta täysin jaan. Mutta samalla kun arvostellaan raippaveroa, niin negatiivinen kuin se on, se on kuitenkin tapa, jolla tälle vuodelle Kelan maksukyky vakuutusluonteisesti turvataan. Samalla kun arvostellaan voimakkaasti raippaveroa, tavallaan arvostellaan sitä, että Kelan maksama perusturva on kunnossa sitäkin kautta. Kuka on raippaveron isä? Sitä voisi etsiä vaikka ammattiyhdistysliikkeestä, jolle selvästi sanottiin, että jos tuloneuvotteluissa ei päästä yksyllä tiettyyn ratkaisuun, niin hallitus on veroon pakotettu.

Sen sijaan ed. Stenius-Kaukosen esittämää porrastetun sosiaaliturvamaksun säätämistä uudelleen yksityiselle yritystoiminnalle voi pitää täysin käsittämättömänä. Kun kerran elvytys ei muuta kautta onnistu kuin sosiaaliturvamaksuja keventämällä, niin se on ollut pakko tehdä. Jo nyt nähdään, että sekin on ollut täysin riittämätöntä: 350 000:n työttömyys osoittaa sen nimenomaan, ja se on syntynyt juuri sille sektorille, jonka maksurasitusta ed. Stenius-Kaukonen esittää yhä lisättäväksi. Kun muut kustannukset eivät jousta, niin on valitettavasti todettu, että joudutaan tilapäisesti laskemaan näitä kustannuksia. Se ei poista sitä keskustan tavoitetta, että halutaan juuri ed. Stenius-Kaukosen toivomalla tavalla saada Kansaneläkelaitokselle vakuutusluonteinen maksukertymä, joka ei olisi niin riipuvainen suhdanteista.

Ed. Varpasuo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Keskustelu raippaverosta osoittaa hyvin sen, miten tempoilevaa hallituksen politiikka on. Kokoomus ja keskusta, jotka tätä raippaveroa kovasti ajoivat, tulevat nyt vuoden päästä siihen tulokseen, minkä me jo silloin sanoimme: Tällaista veroa ei pitäisi säätää ollenkaan. Nyt kuitenkin pantiin koko koneisto toimimaan ja tekemään tässä mielessä aivan uudenlainen järjestelmä, joka jo ihan työsuorituksenä oli hyvin epätarkoituksenmukainen pu-

humattakaan siitä, että tähän kansantaloudelliseen tilanteeseen se oli ja on myös erittäin sopimaton.

Mitä tulee yleensäkin Kansaneläkelaitoksen rahoitukseen, niin perusongelmahan on ollut se, että 80-luvun korkeasuhdanteen aikana työntajien sairausvakuutus- ja kansaneläkevakuutusmaksua alennettiin noin 50 prosentin tasosta noin 40 prosenttiin eli käytännössä noin 20 prosenttia. Kansaneläkelaitoksen noin lähes 40 miljardin markan menoista se tarkoittaa tietysti erittäin huomattavaa osaa, lähes 10:tä miljardia markkaa.

Samaten jos puhutaan siitä, mitä Suomessa tuetaan verovaroilla ja mistä pystyttäisiin säästämään, niin ei meillä lääkäri- ja laboratoriotointakaan Suomessa ole vaille valtion tukea, vaan sairausvakuutuksen kautta sitä tuetaan lähes 2 miljardilla markalla.

Maatalousyrittäjät hyötyvät eniten kansaneläkejärjestelmästä eli tästä 15 miljardista. He eivät itse osallistu juurikaan näihin kustannuksiin. Päinvastoin valtion budjetista 1,8 miljardia markkaa osoitetaan siihen, että maatalousyrittäjät saisivat edes sen pienen eläkkeen, jonka he tällä hetkellä saavat. Palkansaajat, joiden työn pohjalta kansaneläkevakuutusmaksu, tämä 15 miljardia, kerätään, eivät nykyisin, kun työeläkejärjestelmä on voimassa lähes täysimääräisesti, saa muuta kuin pohjaosan, joka sekin menee verotukseen. Joten jos säästöjä etsitään, niin niitä kyllä todella löytyy, mutta aivan toisella tavoin kuin hallitus esittää.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustellaan siitä, kuka on raippaveron isä. Todellakin on mentävä muutama askel taaksepäin ja pohdittava sitä politiikkaa, jolla eduskunnassa kaadettiin hallituksen viime syksynä esittämiä säästölakeja ja jolla ammattiyhdistysliikkeen piirissä kaadettiin järkevä tupo jne. Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että kaikkien veronkorotusten äiti on sellainen politiikka, jolla vastustetaan järkeviä ja välttämättömiä julkistalouden säästöjä.

Kun vaadittiin esimerkkejä säästöistä ja kun nyt puhutaan Kansaneläkelaitoksen toimintakertomuksesta, esimerkkinä mainitsen, että Suomessa, toisin kuin lähes kaikissa muissa Länsi-Euroopan maissa, lääkekorvausten maksaminen perustuu siihen, että oli lääke mikä tahansa, niin sen hinnan mukaisesti määräytyvät korvaukset. Kaikissa muissa maissa ja myös Ruotsissa ensi vuoden alusta on otettu käyttöön järjestelmä,

jossa tosiasiaa lääkekorvaukset maksetaan halvempien samanlaisten lääkkeiden mukaan. Tällä tavoin säästetään merkittävästi sekä julkisia menoja että myös itse asiassa vakuutettujen menoja, koska omavastuuosuus on tietysti pienempi pienemmästä kuin suuremmasta lääkkeen hinnasta. Tällaisia uudistuksia odottaisi Suomessakin tehtävän. Kyse on tosiaan aivan samoista lääkkeistä, mutta ne ovat halvempia.

Jos muita säästöesimerkkejä kaivataan, niin on kummallista, että kun jokin valtion laitos muuttuu liikelaitokseksi, niin yhtäkkiä huomataan, että siellä pärjätään sadoilla tai jopa tuhansilla työntekijöillä vähemmän ja pystytään suorittamaan samat tehtävät ja jopa parantamaan palvelua. En mene siis yksityiskohtiin, mutta linja on näin verrattuna valtion perinteisiin hallintoelimiin. Kyllä minä uskon, että jos vain halua on, niin huomattavia säästöjä pystytään löytämään, niin kuin jo tehdytkin säästöt osoittavat.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskoviczin esitys piraattilääkkeiden perusteella korvaamisesta tietysti voi tulla ajankohtaiseksi piankin, kun lääkkeiden hinnoittelu vapautuu, mutta tämä mahdollisuushan on vasta vajaa vuoden ikäinen, ja tuskin siitä tulee loppujen lopuksi kovin suuria säästöjä. (Ed. Zyskovicz: Satoja miljoonia!) — Siitä voi kertyä näennäisesti säästöjä, mutta sehän on vasta tulossa markkinoille. — Se edellyttäisi muutenkin lääkkeiden hinnoittelun vapautumista, sillä kyllä se kiertää toista kautta takaisin. Se on tietysti harkinnan arvoinen uudistus, mutta varmasti siirtymäkaudella tulisi aiheuttamaan hyvin paljon sekaannusta, mikä on sama valmiste ja mitä etuja mahdollisesti alkuperäisvalmisteella on jäljitelmään ja piraattiin ja alennuksella markkinoille tuotuun lääkkeeseen verraten on.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ed. Zyskovicz kuunteli tarkkaan puhettani, niin totesin ainakin kahdessa kohdassa, että me olemme valmiit harkitsemaan järkeviä säästöjä. Puheenvuorossani keskityin sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksuihin kokonaisuutena enkä käynyt näihin yksityiskohtiin.

Lääkekorvausten kasvu on ollut erittäin nopeaa, ja se on suurimmalta osaltaan johtunut siitä, että kun siirrytään uusiin lääkkeisiin, niin uudet lääkkeet ovat kalliimpia. Näin meille on

ainakin vakuutettu. Asiaa on eri yhteyksissä sekä sosiaalivaliokunnassa, kun käsitelimme sairausvakuutuslakia joulun alla, että myöskin Kelan valtuutetuissa käsitelty. Nythän on toimikunta selvittämässä sairausvakuutusta kokonaisuudessaan ja tämäkin asia on siellä selvitettävänä.

Juuri se, että korvaus tapahtuisi ns. rinnakkaisvalmisteiden perusteella, on harkinnanarvoinen asia, koska tällä hetkellä monet lääkkeet ovat todella kalliita ja kalliimpia lääkkeitä käytetään, vaikka halvempiakin olisi saatavissa. Tietysti kannattaa aina miettiä, miten käy kotimaiselle lääketeollisuudelle. Sekin kannattaa ottaa arvioinnissa huomioon. Eräistä lääkkeistä, joiden mainostukseen käytetään valtavia summia, peritään suurempi maksu, kun ne käyvät kaupaksi, mutta täsmälleen samaa lääkeainetta on saatavilla huomattavasti halvemmilla kustannuksilla.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että ed. Stenius-Kaukosen kanssa tunnumme löytäneen säästökohteen, joka on ainakin harkitsemisen arvoinen ja josta voisimme olla samaa mieltä. Suomalaisia lääkkeitä myydään Ruotsissa halvemmalla kuin Suomessa sen takia, että siellä tilanne on vähän toinen.

Ed. Kempvaisellekin sanoisin, että lähes kaikissa Euroopan maissa ja Amerikassa on näissä asioissa päästy eteenpäin ja tilanteeseen, jossa toisin kuin Suomen järjestelmässä ei suosita kalliimpia lääkkeitä vaan suositaan sellaista korvausjärjestelmää, joka on sekä julkisen talouden että yksittäisten potilaiden kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Toivon, että esimerkiksi tässä asiassa päästäisiin eteenpäin. Ne säästöt, jotka tätä kautta saavutetaan, vaikka ed. Kempainen ilmeisen ymmärrettävästi on hyvin kriittinen tähän säästövaihtoehtoon nähden, ovat satoja miljoonia vuosittain.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lääkekeskusteluun sanoisin, että minun mielestäni ed. Zyskowitz on tässä asiassa oikeassa. Se, että on aivan samanarvoisia lääkkeitä, joilla on eri hinta ja kuitenkin määrätään kalliimpia lääkkeitä, on epäkohta. Asiassa lääkäreiden vastuu on se, mitä pitää korostaa. Kyllä minun mielestäni pitäisi aina määrätä halvimmat lääkkeet, kun on kysymys samanlaisista lääkkeistä, niin kuin tässä tapauksessa on.

Oikeastaan pyysin vastauspuheenvuoron jo aikaisemmin, mutta en saanut. Halusin sanoa, että kun hallitus aina sanoo, että oppositiolla ei ole vaihtoehtoja, ei ole säästövaihtoehtoja eikä ole mitään konkreettista vaihtoehtoa hallituksen linjalle, niin mielestäni ed. Stenius-Kaukosen mallissa on selvä vaihtoehtoinen malli, joka poikkeaa tästä säästöpaketista siinä, että se on sosiaalisempi. Se porrastuu sillä tavalla, että ne, joilla on parempi maksukyky, maksavat enemmän. Tässä tulee — huomio — säästöä 6 miljardia sosiaali- ja terveystieteiden pääluokkaan, jos tämä malli toteutuu, joka on aivan realistinen. Haluaisin huomauttaa, kun aina väitetään, että ei ole vaihtoehtoa, että tässä nyt on hyvinkin konkreettinen ja minun mielestäni paljon parempi malli kuin se, mitä hallitus on esittänyt.

Ed. Kempainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä korostaisin, että tämä ei ole välttämättä vastustettava uudistus, mikä on tulossa, mutta asia on niin uusi, että ei tiedä, miten säästö tässä syntyy.

Eivät nämä piraattiläkkeet tule kalliiden lääkkeiden tilalle. Kalliita lääkkeitä ovat ne, jotka ovat juuri tulleet markkinoille ja joista pitää tutkimuskulut ja voitto saada. Halvat lääkkeet tulevat sen jälkeen markkinoille, kun patenttisuojat loppuu. Ne ovat sen takia halvempia, että tähän mennessä on näiden lääkkeiden hinta määrätty tietylle tasolle ja se on sovittu, koska meillä ... (Ed. Zyskowitz: Piraattiläkkeitähän ne ovat muutkin!) — Nimenomaan tällä hetkellä kalliita lääkkeitä ovat uudet markkinoille tulevat lääkkeet, ja niistä piraattiläkkeivaihtoehto on tulossa 10 vuoden päästä. Niin kauan voi odottaa näitä halpoja lääkkeitä se, joka nyt näitä kalliita lääkkeitä maksaa.

Vielä ed. Anderssonille ja ed. Stenius-Kaukoselle Kelan rahoituksen sosiaalisuudesta: Kyllä valitettavasti niin on, että jos se lehmä lypsetään tyhjiin, jolta maksuja otetaan, niin ei sieltä ole löydettävissä rahoitusosuutta myöskään perusturvaan. Kyllä meidän elinkeinoelämämme nimenomaan täällä pk-sektorilla, jonka vakuutusmaksujen lisäämistä tämä esitys tarkoitti, on nyt sellaisessa tilanteessa, että sinne ei ole mahdollisuutta lisärasituksia panna, varsinkaan kun pienet, lomarahojen muodossa tulevat kustannusten alentamiset ovat niin tiukassa.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lääketeollisuuden ääni kuuluu! Jos ed. Kempainen jaksaisi ja malttaisi kuun-

nella, niin totesin, että lääketeollisuuden ääni tässä hieman kuului. Suomen järjestelmä tietysti tukee lääketeollisuusbisnestä.

Tämä osoittaa sen, kuinka Suomessa maatalouden lisäksi on paljon sellaista toimintaa, jota tuetaan, niin kuin yksityinen terveydenhoitosektori ja lääkärit, jotka ovat esimerkiksi sairaalassa töissä. Edustaja Kempainen hyvin tietää, kuinka Helsingin yliopistollisessa keskussairaalassakin on sanonta: ”Kello on jo yks, hyvästi HYKS!” Se on lääkäreiden työaika. He saavat sieltä palkan ja eläkkeen ja sitten menevät valtion tukemaa yksityisbisnestään hoitamaan, mistä ei tarvitse maksaa eläkemaksuja, kun valtio tai kunta heidän puolestaan maksaa eläkkeet. Tällä tavoin valtio epäsuorasti tukee kilpailevaa toimintaa niin, että meillä esimerkiksi sairaalat ovat puolitehoisessa käytössä. Meillä on kallis sairaalajärjestelmä, erittäin korkeatasoinen, mutta siitä johtuen, että tätä yksityistä lääkäribisnestä ja yksityistä terveydenhoitosektoria tuetaan lähes 2 miljardilla markalla, on luotu kilpaileva järjestelmä, joka lamauttaa meidän sairaalatoimintammekin.

Kun puhutaan säästämisestä ja työn tehostamisesta julkisella sektorilla, niin terveydenhuollossa, johon uppoaa todella paljon rahaa, tässä asiassa voitaisiin mennä eteenpäin. Toivon, että kokoomuksen eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja ed. Zyskowitz vie näitä raikkaita ajatuksia eteenpäin. Nyt kun sosiaali- ja terveystoiministerikin on vaihtunut eikä ministeri Huuhtanen ole ainakaan tässä vaiheessa edes teoreettinen presidenttiehdokas, luulen, että hänelläkin on parempia mahdollisuuksia viedä hyviä esityksiä eteenpäin.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies! Haluaisin aluksi kommentoida vielä ed. Kempaisen lääkeajatuksia. Minä en tarkoittanut kalliita patentoituja lääkkeitä. Niitä on, ja niitä ehkä joskus tarvitaan. Joku uusi antibiootti saattaa olla välttämätön jossain tapauksessa. Minä puhun nyt sellaisista tapauksista, missä on todella samanlaisia, samanvertaisia ja samantehoisia lääkkeitä, jotka ovat erihintaisia. Siinä kyllä lääkärin tulisi määrätä halvin vaihtoehto ja sen mukaan korvauksia tulisi myös maksaa.

Mitä tulee ed. Skinnarin puheeseen siitä, että lääkärit tekevät lyhyitä työpäiviä, niin en ole aivan varma, että ”hyksi — yksi” pitää aina paikkansa. Minun mielestäni lääkärit kuitenkin Suomessa ovat aika ahkeraa väkeä.

Ed. Kempaisen vastustus, mikä koskee ed. Marjatta Stenius-Kaukosen mallia, minun mielestäni on vähän omituista, koska se malli on hyvin lähellä sitä mallia, ainakin minun käsitykseni mukaan, mitä keskusta on ollut ajamassa ja esittämässä, mutta ei oikein ole saanut läpi hallituksessa. En oikein ymmärrä tällaista vastustusta, koska malli on ainakin saman suuntaisen, mitä keskusta on myös itse esittänyt.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnarille ja ed. Anderssonille aivan lyhyesti: Olen sitä mieltä, että todellakin silloin, kun meillä on käytettävissä halvempi vaihtoehto saman arvoisesta lääkkeestä, on aivan viisasta käyttää sitä. Uskonpa, että useat lääkärit käyttävätkin ja yhä useammat rupeavat käyttämään. Mutta meillähan on kalliita lääkkeitä, joiden hinnat ovat tällä hetkellä säädellyt, ja nyt kun ne vapautuvat, todennäköisesti niiden hinnat tulevat nousemaan ja lääkerekustannukset siltä osin tulevat kallistumaan. Niillä ei ole halpoja vaihtoehtoja.

Yksityissektorilla toimivat joutuvat lain mukaan maksamaan yrittäjävakuutusta niin kuin muutkin. Ei heitä ole siitä vapautettu.

Mitä tulee yksityissektorilla toimiviin henkilöihin, 25 prosenttia Suomessa annetusta erikoissairaanhoidosta annetaan yksityissektorilla. Jos näitä ahkeria lääkäreitä ei olisi, potilaat olisivat vielä pitemmissä jonoissa kuin tällä hetkellä, ja yhteiskunnan tukihan menee potilaille, ei lääkäreille.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin myös vastauspuheenvuoron ed. Skinnarin puheenvuoron johdosta, mutta hän valitettavasti poistui salista. Hän on useaan kertaan toistanut täälläkin salissa sen, että sairausvakuutus on yksityisen bisneksen tukemista. Sitähän se ei ole, vaan se on potilaiden ja vakuutettujen itse maksamaa sairausvakuutusta ensinnäkin, ja sillä tuetaan nimenomaan, niin kuin ed. Ala-Harja sanoi, potilaita ja asiakkaita. Siitä suurimman osan maksavat siis vakuutetut itse, ja työnantajan ja valtion osuus on erittäin pieni.

Myös annetaan usein puheenvuoroissa ymmärtää, että kun sairausvakuutusjärjestelmä romutettaisiin, sillä olisi kaikki meidän terveydenhuollon ongelmamme ratkaistu. Tosiasiassa vain 300 miljoonaa markkaa on esimerkiksi vuonna 90 käytetty sairausvakuutuskorvauksiin, potilaiden tukemiseen lääkärissä käynneistä. Kun koko

julkisen sektorin terveydenhuollon osuus on lähes 30 miljardia markkaa, puhutaan siis aivan eri suuruusluokkaa olevista kustannuksista, eli tällä romuttamisella ei suinkaan pystytä korvaamaan puutteita vaan entistä enemmän niitä vaikeutettaisiin. Onkin kuljettava ehdottomasti toiseen suuntaan eli kehitettävä sairausvakuutusta, nostettava taksoja ja laajennettava sairausvakuutuksen määrää.

Mitä tulee lääkekorvauksiin, jotka ovat noin 2 miljardia markkaa sairausvakuutuksesta, ne koskevat tietenkin sekä niitä, jotka käyttävät julkisia palveluja, että niitä sairaita, jotka käyttävät yksityisiä palveluja, ja todella etupäässä on kysymys sairaitten ihmisten tukemisesta.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnari poistuikin, mutta tarkoitus oli vain todeta, että keskustelun laajentamista sillä tavalla, kuin ed. Skinnari teki, ei ole syytä tehdä. Mutta jotta ei ymmärretä väärin: En omista yhtään lääketeollisuuden osaketta enkä ole yhtään päivää yksityisellä sektorilla toiminut ammatissakaan, joten ei pidä ymmärtää väärin mielipiteitä. Mutta silloin kun tavallaan helppoja ratkaisuja näihin kysymyksiin etsitään, minusta toisenlainenkin näkemys on aiheellinen, koska ollaan hyvin lähellä sitä, että populistisesti odotetaan, että jokin asia ratkeaa, kun vain kättä käännetään.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskovicz ja kumppanit ovat kaivanneet vaihtoehtoisia säästöehdotuksia, ja sinänsä ihan perustellusti ed. Zyskovicz otti esille lääkekorvaukset, joista todennäköisesti ehkä satojen miljoonien luokkaa olisi säästettävissä juuri sillä, että kiinnitettäisiin huomiota myös lääkkeen hintaan.

Paljon isompia säästöjä Kansaneläkelaitoksen toimialalta löytyy esimerkiksi siitä, että kansaneläkkeen pohjaosa säädetäisiin eläkevähenteiseksi tietystä tulorajasta, ehkä 7 000—8 000 markan kuukausieläkkeestä alkaen. Se olisi paljon oikeudenmukaisempi keino leikata suuria eläkkeitä, kuin nyt hallituksen hätäpäissään kaa-vailemat kovin oudot eläkeleikkurit.

Sitten meillä on kansaneläkejärjestelmässä veroparatiiseja. Luopumiseläke ei vaikuta kansaneläkkeen lisäosaan niin kuin kaikki muut eläkkeet. On aika perusteetonta, että se on tällaista etuoikeutettua eläketuloa, että se ei kavenna lainkaan kansaneläkkeen lisäosaa. Käytännössä sukupolvenvaihdoseläketilanteessa usein

saadaan täyttää kansaneläkettä, pientä MYEL-eläkettä ja sitten luopumiseläkettä, joka ei vaikuta näihin eläkkeisiin.

Tällaisista olisi rakenneltavissa jopa miljardien luokassa olevia säästöjä lähivuosina, mutta näitähän ei ole haluttu ottaa esiin.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Minäkin pyysin vastauspuheenvuoroa lähes puoli tuntia sitten. Itse asiassa ed. Koskinen toi esille asiayhteyteen sopivia säästökohteita, mutta en nyt malta olla kommentoimatta käytyä keskustelua. Nimittäin se on oivallisesti kadottanut pääasian, josta raippaveron yhteydessä ja sivujuonteena on kysymys. Se on se, että tässä yhteydessä on suomalaisia eläkeläisiä nöyryytetty todella kohtuuttomalla ja hävyttömällä tavalla.

Olisin toivonut, että ed. Zyskovicz olisi ollut eilen seurassani Tampereella työväentalolla, kun iso määrä eläkeläisiä oli näyttämässä verokorttejaan, 5:n, 6:n, jopa 7 prosentin verojen kiristykset eläkeläisillä, jotka eivät saa edes 3 000:ta markkaa kuukaudessa käteen 41 vuoden työelämäpalveluksen jälkeen. Siinä ei ole muu kuin vakavoitumisen paikka. Minusta on todella törkeää, että hallitus kohtelee tällä tavalla kansalaisia, jotka ovat antaneet merkittävän panoksen yhteiskunnan hyvinvoinnin luomiselle ja meille nuoremmallekin polvelle. Minusta olisi korkea aika, että hallitus todella tekisi tämän asian tiimoilta johtopäätökset ja vapauttaisi pieni- ja keskituloiset eläkeläiset tämän tyyppiseltä kohtelulta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Minä en sosialidemokraattina pitäisi niin kovaa meteliä eläkeläisten puolesta. Kun oltiin viime hallituksessa, Holkerin hallituksessa, Suomen maaseudun puolue lähti hallituksesta pois, kun kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta ei toteutettu. Sosialidemokraatit olivat sitä vastustamassa. Nämä populistiset puheet kovalla äänellä täällä, kun ollaan oppositiossa, ovat etupäässä silloin jonkinlaisena rekvisiittana.

Mutta minä siirryn itse tästä keskustelusta hiukan sivuun eli toisin sanoen päätöksentekosubstanssiin Kansaneläkelaitoksessa ja nimenomaan työkyvyttömyyseläkkeitä koskevien päätösten osalta. Tämä on vanha asia. Juuri nytkin pöydälläni on valitus, joka koskee sitä, että eläkkeen hakijalla ei käytännössä ole päätä lainkaan. Tämän todistuksen ovat antaneet erikoislääkärit, jotka ovat varmasti sen virkavastuul-

laan antaneet. Mutta Kansaneläkelaitoksen lääkärikollegio katsoo, että vaikka päättä ei olisi-kaan, siitä huolimatta henkilölle on löydettävissä sellaista työtä, jota hän voi tehdä.

Nämä päätökset ovat todella epäoikeudenmukaisia. Ihmisille, jotka ovat täysin työkyvyttömiä ja joille ei voida osoittaa tutkimuksenkaan mukaan minkäänlaisia työtehtäviä, ei eläkettä myönnetä. Sen sijaan jossakin tapauksessa se ehkä poliittisella perusteella saatetaan saada, sellaisetkin henkilöt, joilla ei käytännössä ole minkäänlaisia työrajoitteita.

Minä olisin sitä mieltä, että kun valiokunta käsittelee asiaa, vaikka sellaisenaan tämä ei ehkä läheisesti liity kertomukseen, pitäisi kiinnittää tähän asiaan huomiota, koska tästä yhteiskunnallisesti epäoikeudenmukaisesta riesasta ei tunnu päästävän eroon, ei sitten millään, siitä huolimatta, että me kansanedustajat siitä asiasta puhumme.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Näyttää olevan tänään taas se päivä, jolloin ed. Aittoniemi puhuu lähinnä soopaa. Hän sisimmässään hyvin tietää, että nimenomaan sosialidemokraatit ovat Suomessa olleet keskeinen voima aikoinaan maalaisliiton kanssa luodessaan Suomeen kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän. Sen jälkeen voidaan keskustella pitkään siitä, olisiko pari vuotta sitten ollut oikea hetki toteuttaa kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe. Luulen, että myös sosialidemokraattien puolelta löytyy paljon kansanedustajia ja ihmisiä, jotka ovat sitä mieltä, että se olisi ollut oikein ja kohtuullista. Huomioon ottaen nyt senkin taloudellisen tilanteen jossa Suomi nyrjehtii aika syväällä, voi olla, että sen tyyppiset taloudelliset päätökset oli ihan oikein jättää odottamaan parempia aikoja.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle vastaan, ettei jäisi aivan sellainen kuva, että eläkkeitä myönnetään poliittisin periaattein ja perustein, että näin ei varmasti tapahdu. Eläketapahtuma on hyvin moniipuinen asia, vaikka todistus olisi erikoislääkäriltä. Lääkärinhän on pakko antaa todistus, jos potilas tulee sitä pyytämään. Riippuu siitä, mitkä ovat perusteet, löytyykö riittävästi aihetta siihen, että ei pysty työntekoon. Minä en tunne tapausta, mutta yleensä eläkepäätös on hyvin perusteltu, ja varmaan on näin, että monesti potilas tuntee itsensä työkyvyttömäksi mutta ei löydy riittävästi löydöksiä. Tässä on ristiriita. Nythän meillä on kuntoutuslainsäädäntökin. Tällaiset henkilöt

yleensä pitäisi ohjata kuntoutukseen ja sitä kautta katsoa, onko mahdollisuutta palata työelämään. Poliittisuus ei tässä vaikuta mitään.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kiinnitti huomiota aivan oikeaan asiaan eli työkyvyttömyyseläkkeiden ja yksilöllisten varhaiseläkkeiden korkeaan hylkyprosenttiin. Molemmat hylkyprosentit ovat olleet voimakkaassa kasvussa vuoden 89 lopulta alkaen. Erityisesti tämä koskee yksilöllisen varhaiseläkkeen hylkypäätöksiä.

Vuosi sitten olen kannellut asiasta oikeusasiamiehelle, koska rohkenen väittää, kun olen lääkärinlausuntoja toistakymmentä vuotta lukenut muutaman sata vuodessa, että vuoden 89 alkupuolella eläkkeelle pääsi sellaisella lausunnolla, jolla tänä päivänä eläkettä ei myönnetä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntökriteerit eivät ole muuttuneet millään tavalla tämän jälkeen, vaan laki on ollut koko ajan sama. Näin ollen asiaa myös Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kokouksissa on käsitelty ja pyydetty selvityksiä. Asia on ollut meillä usean kerran esillä, ja se on myös sosiaalivaliokunnassa ollut esillä. Voin vakuuttaa ed. Aittoniemelle, että tätä asiaa emme jätä käsittelemättä. Nyt itse valtuutettuna en voi osallistua kertomuksen viralliseen käsitteilyyn, toki voin kuulla asiantuntijoita, mutta uskon, että valiokunnan jäsenet huolehtivat siitä, että asia on esillä.

Tämä asettaa todella suuria vaikeuksia ihmisille. Se, että työttömyys on kasvanut näin paljon, vaikeuttaa vielä sairaiden ihmisten asemaa. Tällä hetkellä, kun myöntökäytäntöä on kiristetty, voi sanoa vain, että sairaat ihmiset kärsivät siitä, että eläkkeitä ei myönnetä, kun katsotaan, että eläkemenoja pitää supistaa. Se on todella kohtuuton tilanne hyvin monessa tapauksessa.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson lähti pois, mutta totean sen, että kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe oli tarkoitus toteuttaa edellisen hallituksen aikana ja se olisi toteutettu, jos sosialidemokraatit olisivat olleet sitä tukemassa. Kun he eivät olleet, SMP lähti hallituksesta kesken kauden ja lähti perustellusti, koska meidän pitkään ajamaamme asiaa ei toteutettu.

Ed. Ala-Harjalle: Hänen näkemyksensä ovat käsittämättömiä. Varmaan tuli pieni lapsus sikäli, kun hän sanoi tai ainakin ymmärsin niin, että lääkäri antaa minkälaisen todistuksen vain, kun pyydetään. Tämä on kyllä aika hassun tuntuista,

jos lääkäri antaa sellaisen todistuksen kuin pyydetään. Ei kai näin missään tapauksessa voi olla.

Mutta jos lääkäri virkavastuullaan, esimerkiksi reumasairaalan ja erikoissairaalan lääkäri, sanoo, että on tällaiset löydökset ja kyseinen henkilö on työkyvytön pysyvästi, niin hänen täytyy virkavastuullaan siitä vastata. Jos hän on antanut virheellisen päätöksen, hän joutuu siitä vastuuseen. Näin ollen tällaiset Kansaneläkelaitoksen kollegiot eivät voi muuttaa virkavastuulla ja valapohjaisesti annettua lääkärin lausuntoa. Siinä on aivan selvä ristiriita.

Mutta se harmittaa, että kun tästä asiasta ovat kansanedustajat puhuneet jatkuvasti, me teemme usein myös valituksia eläkelautakuntaan jne. siitä huolimatta täällä päätöksenteossa ja Kansaneläkelaitosta valvovien kansanedustajien taholta ei tätä asiaa viedä eteenpäin, että tähän kohtuuttomuuteen saataisiin edes jonkinlainen korjaus.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi tahallisesti yrittää nyt ymmärtää väärin. (Ed. Aittoniemi: Katsotaan pöytäkirjoista!) Ensinnäkin väärinkäsitys on siinä, että kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe ei ole missään tekemisissä sen kanssa, hyväksytäänkö lääkärinlausunnolla eläkettä vai ei. Se on aivan eri asia. Se oli turhaa populismia tässä vaiheessa. (Ed. Aittoniemi: Eihän tässä siitä ollutkaan kysymys!)

Lääkärin on annettava todistus, jos potilas sitä pyytää. Hän ei voi kieltäytyä. Hän tietysti antaa sellaisen todistuksen, josta ilmenee, mitkä ovat löydökset ja mitkä ovat oireet. (Ed. Aittoniemi: Nyt menee oikein!) Sen hän allekirjoittaa

kunnian ja omantunnon kautta. (Välihuuto) — Jos ei uskota, niin se on eri asia. — Mutta voi olla, että on paljon vaivoja, mutta ei ole löydöksiä, ja aina tarvitaan myös objektiivista näyttöä. Tarvitaan monta todistusta. Jos ei ole somaattisia sairausmerkkejä, sitten tarvitaan toisen alan lääkärin lausunto. Juuri kokonaisvaikutus on kyseessä: työnkuva, potilaan oma ilmoitus ja tietysti löydökset. Nämä kaikki yhdessä vaikuttavat siihen, pystyykö hän työhön.

Muistutan vielä, että meillä on todella kuntoutuslaki. Nykyään pitäisi potilas ensin kuntouttaa ja katsoa, onko hänestä vielä työhön palaajaksi. Ellei, sen jälkeen on varmaan helpompi arvioida lopullinen työkyky. Myönnän kyllä, että esimerkiksi 70-luvun alussa eläkkeet tulivat paljon helpommin kuin tänä päivänä. Silloin se oli työllisyyskysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13 ja valtioneuvoston kyselytunti ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 15.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen